

Pilát František (1910–1987)

1934–1987

Inventář

NFA 1997

Název archivu:	Národní filmový archiv, Praha
Název archivní pomůcky:	Pilát František (1910–1987)
Časový rozsah pomůcky:	1934–1987
Druh archivní pomůcky:	Inventář
Číslo evidenčního listu NAD:	85
Evidenční číslo pomůcky:	17
Jméno zpracovatele:	Malinová Helena
Místo a rok vyhotovení archivní pomůcky:	Hradištko pod Medníkem, 1997

ÚVOD

František **PILÁT** (1910–1987), zasloužilý technický a řídicí pracovník čs. kinematografie, kameraman, zvukový a laboratorní technik, se narodil 8. 2. 1910 v Liptálu, okr. Vsetín.

Od mládí se zajímal o slaboproudou elektrotechniku, zvláště radiotechniku a zvukovou i obrazovou techniku. V r. 1929 byl na stáži u anglické firmy Baird Television Lim, která připravovala zahájení televizního vysílání. Po návratu z Anglie se pokusil o sestavení prvního televizoru u nás, který byl (jak uvádí Pilát ve svém životopisném záznamu – viz inventář sign. I. c, inv. č. 3) popsán v anglickém časopise *Television*, květen 1930. Fr. Pilát byl tedy jedním z průkopníků televize v ČSR.

V r. 1930 natočil spolu s Otakarem Vávrou, s pomocí pražských elektrických podniků a za finanční podpory brněnské společnosti Futurum Film Co., krátký němý experimentální film *Světlo proniká tmou*. Pokusili se v něm vyjádřit zrod elektrického světla a jeho vítězství nad tmou – byla to první experimentální studie kinetiky ve filmu.

Téhož roku Fr. Pilát vstoupil do Levé fronty – organizace levicově orientované inteligence, která působila v letech 1930–1938 ve specializovaných pracovních sekcích podle různých oborů. Pilát byl členem brněnské skupiny film-foto, kde pracoval na sociálních fotografických reportážích a spolu s arch. Fr. Kalivodou, ing. Jar. Boučkem a dalšími se podílel na organizování výstav avantgardních fotografií, přednášek a promítání filmů. V roce 1931 byl s první studentskou delegací vyslán do SSSR, kde režisér Ekk právě dokončoval natáčení prvního zvukového filmu *Cesta do života*.

V Brně byl Pilát r. 1931 zvolen předsedou komunistické studentské frakce, která řídila levicové hnutí na všech brněnských vysokých školách. Na pokyn strany přešel v r. 1932 do Prahy, aby zajišťoval zvláštní stranické úkoly, např. výrobu vysílačů v malé laboratoři. Hlavním pracovním programem laboratoře (Háša, Vítek, Pilát) byl vývoj elektronického zařízení pro záznam zvuku na filmu. V polovině 30. let získal patent na zvukovou aparaturu *Pilát-Háša*.

Po absolvování Vyšší školy technické a zkrácené vojenské službě byl od r. 1936 zaměstnán jako zvukový technik ve Filmových ateliérech Baťa Zlín (FAB nebo také „Kudlovska stodola“, jak se později začalo FAB říkat). Spolupracoval zde s dalšími mladými lidmi zaujatými pro film – s dramaturgem Elmarem Klosem, hl. kameramanem Alexandrem Hackenschmiedem a vedoucím Ladislavem Koldou.

V r. 1936 odjel Pilát do USA převzít objednanou americkou zvukovou aparaturu *Berndt-Maurer*. Tam mu byly umožněny prohlídky studií, filmových i výzkumných laboratoří velkých koncernů a otevřené diskuse. Fr. Pilát se kromě práce se zvukem staral také o vývoj filmových laboratoří zlínských ateliérů. Koncem r. 1938 zůstaly zlínské FAB nadále v provozu pro reklamní a propagační účely firmy (vedli je inž. Fr. Pilát a Fr. Gürtler), ostatní výroba byla přenesena do Prahy-Hostivaře.

V r. 1939 pracoval Pilát jako zvukař na filmech *Dvojí život*, *Kouzelný dům*, *Mořská panna*, *Muž z neznáma*, *Ženy u benzínu*. Ve 40. letech pak např. na filmech *Řeka života a smrti* (1940), *Píseň mládí* (1940), *Ferda Mravenec* (1944), *Smrtící zvuk* (1947).

Za okupace byl Fr. Pilát spolu s E. Sirotkem, J. Brichtou, A. M. Brousem, L. Koldou a K. Smržem členem filmové sekce Kulturní rady při Národní radě české. I když spolupracovali s okupanty, šlo o protiokupačně orientovanou sekci, spolupráce byla jen zástěrkou, skrývající obranářské tendence filmového oboru vůči okupantům. Koncem října 1941 byl v ilegality vytvořen Národně revoluční výbor inteligence – Pilát byl členem filmové skupiny, tzv. zlínské, spolu s L. Koldou a E. Klosem. Pilát, který byl organizován v Komunistické straně již od r. 1930, důsledně zastával stranickou linii – byl napojen na ilegální ústřední výbor KSČ.

V letech 1942–1944 přispíval Pilát do *Filmového kurýru*, kde vycházel na pokračování soubor článků s názvem *Film a řeč*, který redigoval Frant. Gürtler. Na jejich textu spolupracoval Pilát s Jar. Boučkem, Elmarem Klosem a J. Plesníkem. Tyto články měly řešit nedostatky jednotného českého filmového názvosloví. V r. 1943 vyšla v knihovně *Filmového kurýru* série 11 brožurek – textů přednášek ze semináře uspořádaného pro filmové autory. Pilát byl autorem brožurky *Technické poznatky pro filmového autora*.

Ke konci války byl Fr. Pilát z rasových důvodů přeložen do telefonní ústředny, kde s MUDr. P. Pachnerem prováděl měření sluchu asi u 1600 osob a zkoumal vliv hluku na citlivost sluchu (viz inv. I. c, 3). Práce byla se značným ohlasem publikována v *Lékařském sborníku*.

Po útěku z koncentračního tábora se od r. 1945 Fr. Pilát významně podílel na přípravě a realizaci znárodnění čs. kinematografie. Od r. 1946 až do r. 1975, kdy odešel do důchodu, působil v řadě významných technických a řídicích funkcí v čs. filmu. Byl jmenován zmocněncem ministra kultury a informací pro kinofikaci, v letech 1948–1952 byl ústředním ředitelem pro plánování a výzkum Čs. státního filmu, poté po dobu 25 let pracoval

jako náměstek ústředního ředitele Čs. filmu pro techniku. V této funkci významně přispěl k zavádění nových postupů a technik do naší kinematografie.

František Pilát byl i spoluzakladatelem a později 18 let viceprezidentem Mezinárodního svazu tech. kinematografických sdružení UNIATEC, zasloužilým členem Britské společnosti pro kinematografii, rozhlas a televizi a předsedou mezinárodní organizace pro spolupráci na poli audiovizuální techniky INTERKAMERA.

Kromě svého hlavního zaměstnání přednášel Pilát filmovou a televizní techniku na ČVUT, později, až do r. 1983 na FAMU.

František Pilát zemřel 31. srpna 1987 v Praze ve věku 77 let. Během svého čínorodého života věnoval veškeré schopnosti a síly československé kinematografii. Za svou odbornou, organizátorskou a řídicí činnost získal řadu našich i zahraničních ocenění. Byl nositelem Řádu práce a vyznamenání Za zásluhy o výstavbu.

Osobní fond Františka Piláta neobsahuje téměř žádný životopisný materiál. Z jeho četných vyznamenání je zde pouze cena mezinárodní organizace INTERKAMERA 1975 (inventář I. a, inv. č. 1).

Písemné materiály jsou většinou spojeny s Pilátovým působením jako technického náměstka ústředního ředitele Čs. filmu – jedná se o několik odborných prací (III. a, 4–6) a různé zprávy o technickém stavu čs. kinematografie (III. f, 7–11). U ostatních odborných materiálů (III. h, 12–20), kde není Pilát uveden přímo jako autor, je pravděpodobné, že se na jejich vzniku, kontrole, uplatnění apod. nějakým způsobem podílel.

Použitá literatura:

Bartošková Šárka – Frída Myrtil – Kolár Jan S.: *Čs. zvukový film 1930–1945, II. díl: Filmoví pracovníci*, Filmový ústav, Praha 1965.

Československý biografický slovník, Encyklopedický institut ČSAV, ACADEMIA, Praha 1992.

Malá československá encyklopedie, IV. sv., Encyklopedický institut ČSAV, ACADEMIA, Praha 1986.

Štábla Zdeněk: *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 3 a 4, Čs. film. ústav, Praha 1990.

Texty Čs. filmového ústavu č. 22 (Historické sešity č. XIII.), Čs. filmový ústav, 1984.

Osobní fond Františka PILÁTA

* 8.2.1910 – † 31 .8.1987

INVENTÁŘ

sign. inv. č.	obsah	počet kusů	časový rozsah	karton č.
<u>I. ŽIVOTOPISNÝ MATERIÁL</u>				
<u>I. a) Osobní doklady, diplomy, ceny, legitimace, vysvědčení</u>				
1	Cena mezinárodní organizace INTERKAMERA za r. 1975 – plaketa (uložena v orig. krabici);	1	1975	1
<u>I. b) Studijní a odborná příprava</u>				
2	Školní sešity s odbor. poznámkami (televize aj.)	2	1934–1935	1
<u>I. c) Autobiografie, paměti, deníky</u>				
3	Část autobiografie – TEXTY Čs. filmového ústavu č.22 (Historické sešity č. XIII., 1984) 2 str. – xerokopie (str. 118 a 119)	1	1984	1
<u>III. ODBORNÁ, UMĚLECKÁ A LITERÁRNÍ ČINNOST</u>				
<u>III. a) Odborné práce</u>				
4	Plán technického rozvoje zavádění nových technologií 55 str. + 8 str. tabulek – rozmnož.	1	1956	1
5	Vliv rozvoje nových prostředků pro záznam a šíření kinetických audiovizuálních informací na strukturu kinematografie 44 str. – kopie strojopisu;	1	1968–1969	1

III. e) Zlepšovací návrhy, technické projekty, vynálezy

6	Způsob úpravy gradace kinematograf. filmů v televizním snímači (Pilát a Faiman) 8 str. – strojopis + 3 str. nákresů a grafů s kopií Vyjádření min. školství a kultury	2	1966	1
	1 str. – kopie strojopisu Zamítnutí Úřadu pro patenty a vynálezy	1	1966	1
	1 str. – tiskopis dopl. strojopis. vyjádřením	1	1967	1

III. f) Referáty, zprávy, recenze, posudky aj.

7	Zpráva o technickém rozvoji čs. kinematografie 20 str. – rozmnož.	1	[1959–1960]	2
8	Přehled tech. zařízení snímací, zvukové a osvětlovací techniky, jeho stav a nároky na obnovu: Příloha I – FS Barrandov, 30 str. – 2 ks Příloha II – Krátký film Praha, 12 str. Příloha III – výrobní skup. Gottwaldov, 5 str. – 2 ks Příloha IV (2 ks) Příloha V – tabulky Komentář k přílohám, 5 str.	9	1971	2
9	Investiční výstavba Českého filmu – materiál pro 30. schůzi VTK MK 15 str. – rozmnož.	1	1972	2
10	Dokument o čs. kinematografii (I. varianta textu), zprac. Pilát a Zvoníček 75 str. – strojopis;	1	1973	2
11	Dokument o čs. kinematografii (pracovní koncept I. varianty zprávy pro vládu ČSSR a PÚV KSČ) 90 str. + 24 str. statistických tabulek – rozmnož. + dopis vedoucí sekretariátu ÚŘ ČF	2	1974	2

III. h) Ostatní materiály související s odbornou činností

12	Investiční úkol výroby pro magnetickou hmotu na zvukový záznam, Filmové laboratoře Praha, závod Gottwaldov-Kudlov (Plesník, Veselský, ing. Vávra, ing. Sýkora) 9 str. + 10 str. nákresů + harmonogram výstavby	1	1957	2
13	Synchronní magnetofon SMG-35 (tech. údaje, popis, návod) 7 str.+ výkresy – 3 ks + 6 ks foto + přílohy	1	1961	2

14	Zvuková technika do r. 1980 (koncept – ing. O. Šorejs) 11 str. – strojopis	1	1968	2
15	Licence Kathrein 7 str. – rozmnož.	1	[1971]	2
16	Přehled nejvýznam. prací ve filmové technice SSSR 32 str. – strojopis (<i>Technika kino i televidenija</i> , roč. 1975, č. 5)	1	1975	2
17	Návrh plánu technicko-organizačního rozvoje Čs. filmu na r. 1978 (pro kolegium ústř. ředitele Čs. filmu) 42 str.+desky – rozmnož.	1	1977	2
18	Investiční činnost Filmového studia Gottwaldov 7 str. + 15 str. tabulek – rozmnož.	1	1978	2
19	Zpráva o současném stavu technických zařízení Filmového studia Barrandov (pro kolegium ústř. ředitele Čs. filmu) 16 str. – rozmnož.	1	1978	2
20	Informace o postupu práce na úkolu Prognóza čs. kinematografie do r. 2000 8 str. + 5 str. příloh – rozmnož.	1	1979	2

V. ILUSTRÁČNÍ MATERIÁL O PŮVODCI FONDU

V. e) Smuteční oznámení, nekrology

21	Smuteční oznámení – xerokopie	1	1987	2
----	-------------------------------	---	------	---

22. května 1997/Malinová

Název archivní pomůcky: Pilát František (1910–1987)

Časový rozsah pomůcky: 1934–1987

Počet evidenčních jednotek: 2 kartony

Počet inventárních jednotek: 21

Rozsah zpřístupněných archiválií: 0,24 bm

Stav ke dni: 22. 5. 1997

Archivní fond zpracovala: Malinová Helena

Pomůcku sestavila: Malinová Helena

Počet stran: 9

Číslo jednací:

Pomůcku schválila: Datum Panznerová Jitka,
vedoucí odd. pís. archiválií

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012–2013

Název fondu: **Pilát František (1910–1987)**

Datum provedení Generální inventury NAD: 27. 8. 2012

	<i>počet (ks)</i>	<i>inv.č.¹</i>	<i>Uložení (kart.)</i>	<i>poznámky</i>
Kartony				
Kartony	2			
Úřední knihy a rukopisy				
Rukopisy	4	5, 6 (2), 10	1, 2	
Mapy, plány, tech. výkresy, kresby				
Technické výkresy A	19	6 (6), 12 (10), 13 (3)	1, 2	
Fotografické archiválie				
Fotografie papír. podl.	6	13 (6)	2	
Jiné				
Předměty faleristické povahy	1	1	1	Cena mezinárodní organizace INTERKAMERA za r. 1975

Ověřená metráž: 0, 24 bm

Vyhotovil: Jarmila Hurtová

¹ Inventární číslo a údaje o uložení jsou uvedeny pouze u nově vykázaných dílčích evidenčních jednotek. Údaje v kulatých závorkách za inventárními čísly znamenají počet kusů dílčí evidenční jednotky v daném inventárním čísle. V případě jednoho kusu se údaj „(1)“ neuvádí.